

Albertine Sarrazin

Het sprongbeen

Met een voorwoord door Patti Smith

Vertaald door Nelleke van Maaren

2013

DE BEZIGE BIJ

AMSTERDAM

Mijn Albertine

Voorwoord door Patti Smith

Misschien is het niet goed om het over jezelf te hebben wanneer je over een ander schrijft, maar ik vraag me oprecht af of ik zonder haar geworden zou zijn wie ik ben. Zou ik me met dezelfde zwier hebben bewogen, of tegenspoed met zoveel vrouwelijke vastberadenheid tegemoet zijn getreden zonder Albertine als gids? Zou de toon van mijn vroege gedichten zo scherp zijn geweest zonder *Het sprongbeen* als richtlijn?

Ik ontdekte haar stomtoevallig toen ik in 1968 in Greenwich Village rondzwierf. Het was Allerheiligen, zoals ik later in mijn dagboek noteerde. Ik had honger en hunkerde naar koffie, maar dook eerst de Eighth Street Bookstore in om de afgeprijsde waar op de restantentafels te inspecteren. Er lagen stapels *Evergreen Reviews* en obscure vertalingen van de Olympia Press en de Grove Press – nieuwe geschriften waar de bevolking niets van moest hebben. Ik was op zoek naar iets wat ik móést hebben: een boek

dat meer was dan een boek, een boek met bepaalde tekens die me een onvoorzien pad op zouden kunnen sturen. Ik werd aangetrokken door een opvallend, dromerig gezicht dat – in paars en zwart – stond afgebeeld op een stofomslag die verklaarde dat de schrijfster ‘een vrouwelijke Genet’ was. Het kostte negenennegentig cent, de prijs van een tosti en een koffie in de Waverly Diner, vlakbij op Sixth Avenue. Ik had een dollar en een metromuntje, maar nadat ik de eerste regels had gelezen, was ik verkocht – de ene honger won het van de andere, en ik kocht het boek.

Het boek was de Engelse vertaling van *L’astragale* (*Het sprongbeen*), en het gezicht op de omslag was dat van Albertine Sarrazin. In de trein terug naar Brooklyn verslond ik de korte flaptekst, maar ik kwam niet meer te weten dan dat ze in Algiers was geboren, een wees was, in de gevangenis had gezeten en daar twee boeken had geschreven en een derde toen ze vrij was, en dat ze heel onlangs was gestorven, in 1967, vlak voor haar dertigste verjaardag. Dat ik een potentiële zuster op hetzelfde moment had gevonden en weer had verloren, raakte me diep. Ik was bijna tweeëntwintig, ik was alleen sinds Robert Mapplethorpe en ik uit elkaar waren. Het zou een barre winter worden nu ik de warmte van vertrouwde armen had verlaten voor de onzekerheid van andere armen. Mijn nieuwe liefde was een schilder die on-

aangekondigd opdook, fragmenten van *Our Lady of the Flowers* voorlas, de liefde met me bedreef en vervolgens weer wekenlang verdween.

Dat waren de nachten van honderd keer wakker worden: niets kon mijn voortdurende rusteloosheid kalmeren. Gevangenzitten in het verwarrende drama van wachten – op de muze, op hem – was een boosaardige kwelling. Mijn eigen woorden waren niet voldoende, alleen die van een ander konden de ellende veranderen in inspiratie.

In *Het sprongbeen* vond ik die woorden, van een meisje acht jaar ouder dan ik dat nu dood was. In de encyclopedie stond ze niet vermeld, dus ik moest haar in elkaar flansen, haar construeren (net als Genet) uit elke lettergreep, met het achterliggende idee dat de memoires van een dichter door onwaarheden moeten gaan om de waarheid te onthullen. Ik zette koffie, schudde de kussens van mijn bed op en begon te lezen. *Het sprongbeen* was het botje dat feit en fictie verbond.

Anne, een meisje van negentien dat veroordeeld is tot zeven jaar voor een gewapende overval, springt over de gevangenis muur – tien meter naar beneden. Ze breekt daarbij haar enkel en ligt schijnbaar hulpeloos onder een uitspansel van tienduizenden genadeloze sterren. Klein maar taai als ze is, sleept ze zich

voort over de grond en weet centimeter voor centimeter de grote weg te bereiken. Goddank wordt ze opgepikt door een ander wezen op de vlucht, een kleine dief genaamd Julien. Ze heeft hem door, weet dat hij in de bak heeft gezeten; de geur van een ex-gevangene hangt om hem heen. Op zijn motorfiets rijden ze door de steenkoude nacht. Voordat het licht wordt, heeft hij haar kinderlijfje teder in het kinderbed van een onderduikadres gelegd. Later wordt ze overgebracht naar een kamer bij een gemelijke, achterdochtige familie, en daarna weer versleept naar een vriendin van een vriendin. Dat is de manier waarop haar zogenaamde bevrijding verloopt – gedeponeerde worden bij het ene na het andere onderduikadres.

Ze schrijft over vlagen van ongedurigheid. Wat voor soort slaap had ze? Was die dieper in de gevangenis, waar ze niet over haar schouder hoefde te kijken? Hoe was het om op de vlucht te slapen en je af te vragen of die half dichtgeknepen ogen duiden op openlijk verraad dat aanstaande was? Haar kapotte been zit in het gips, maar nog pijnlijker is het verrassende feit dat Julien haar stoere hart heeft opengemaakt. Haar intense verlangen naar hem is een soort gevangenisstraf op zich. Ze heeft geen andere keus dan te berusten in het rondgesleept worden. Hermes met een gebogen en gebroken enkel, wreed getatoeëerd met een mercuriusvleugel waaruit alle snelheid is weggevloeid.

De hoofdpersoon is ertoe veroordeeld op haar geliefde schurk te wachten. Beproevingen, misstappen, arrestaties en kleine vreugden bepalen hun verhaal. Ze zijn personages uit het leven van een boek dat ze geschreven heeft. Ik zag haar niet langer als hinkend, maar als vrij, in een strakke rok en mouwloze blouse die boven haar middel was vastgeknoopt, met iets van chiffon om haar hals. Ze was nog geen anderhalve meter lang, maar geen bevend, verwaarloosd kind – eerder een staafje dynamiet dat misschien niet doodt als het ontploft, maar zeker verminkt. Haar vermogen om een situatie in één blik te overzien, een hoerenloper of elk gebaar van haar minnaar in te schatten, is enorm, haar uitspraken kort en snijgend. ‘Je wilde me belasten met je liefde.’ Ze beschikt over een levendig, eigen jargon – een met Latijn doorspekt *argot*.

Een vrouwelijke Genet? Ze is zichzelf. Ze bezit de unieke, ironisch-intellectuele stijl van een dichter-detective: ‘Ik was tegen Pasen ontsnapt, maar er verrees niets’. Deze poëtische scherpzinnigheid – ‘spottend en gereinigd’ – stroomt door haar verhaal als een smalle rivier over rotsen; een donkere draad die uiteenspat en weer samenkomt. Albertine, de kleine heilige der non-conformistische schrijvers. Wat werd ik snel haar wereld in gesleurd – klaar om de hele nacht door te schrijven, potten hete koffie naar binnen te gieten en net lang genoeg te pauzeren om

meer mascara op mijn wimpers te smeren. Haar jeugdige mantra omhelsde ik van ganser harte, mijn kneedbare geest was ervan doortrokken.

‘Ik wil weg, maar waarheen? Verleiden, maar wie? Schrijven, maar wat?’

Wanneer we ons onder de vlag van Albertine scharen, moeten we een eresaluut brengen aan haar vertaalster Patsy Southgate. In 1968 stond ook zij in de belangstelling – een prachtige blondine die voor *The Partisan Review* schreef en vertaalde. Een foto van haar in een café in Parijs met afgeknipte blonde lokken was een onthulling voor mij. Ik plakte die foto op mijn muur naast Albertine, Falconetti, Edie Sedgwick en Jean Seberg – de meisjes met kortgeschoren haar, de meisjes van mijn dagen.

Patsy Southgate was een raadsel. Als bevoorrecht én verwaarloosd kind wist ze instinctief precies hoe ze in *Het sprongbeen* moest kruipen en voelde wellicht een verborgen verwantschap met haar onderwerp. Ze was intelligent, gecompliceerd en voelde zich enorm aangetrokken tot elk aspect van de Franse cultuur: een in Parijs wonende lieveling van de post-beatgeneratie die, zoals algemeen bekend, werd geadooreerd door Frank O’Hara. Als eenzaam en streng opgevoed kind had ze een Franse gouvernante gehad die Louise heette en haar meer liefde en tederheid

gaf dan haar eigen ouders. Toen Louise naar Parijs terugkeerde om te trouwen, was Patsy diep ongelukkig: een groot deel van haar leven bleef ze verlangen naar haar denkbeeldige moeder, de ware moeder van haar fictieve Franse ziel.

Ook Albertine verlangde er in haar korte leven naar de identiteit van haar moeder te kennen. Toen zij in 1937 in Algiers werd geboren en aan haar lot overgelaten, ontving ze van de kinderbescherming de naam Albertine Damien. Nadat ze was geadopteerd, werd ze ‘Anne-Marie’ gedoopt. Haar afkomst heeft altijd ter discussie gestaan, en waarschijnlijk zou alleen DNA-onderzoek die hebben kunnen onthullen. Was ze de dochter van een heel jonge Spaanse danseres en een zeeman? Of was ze het onwettige kind van haar adoptievader en zijn Joods-Algerijnse dienstmeisje? In beide gevallen romance en controverse, en het uitgangspunt voor een marginaal bestaan. Ze was een slim klein ding en op grond van haar talenten – ze haalde hoge cijfers voor Latijn en literatuur en ze speelde uitstekend viool – zou een rijk muzikaal leven en een wetenschappelijke opleiding in het verschiet hebben gelegen. Maar te weinig liefdevolle bescherming en een reeks ingrijpende externe gebeurtenissen veranderden haar leven voor altijd.

Toen ze tien was, werd ze verkracht door iemand uit de familie van haar stiefvader. Na pogingen om weg

te lopen, stuurden haar ouders haar naar een tuchtschool voor meisjes die ironisch genoeg De Goede Herder heette. Het was een afschuwelijke instelling waar ze werd vernederd en haar doopnaam Anne-Marie haar werd afgenomen. Toen ze dertien was, hield ze een notitieboek met een spiraalrug bij, de kostbare neerslag van haar scherpzinnige waarnemingen. Het werd in beslag genomen omdat het lelietjes-van-dalenparfum dat ze gebruikte te sterk werd geacht. Ze was klein en mooi, gewapend met de kritische humor van een Jeanne d'Arc voor de rechtbank, en ze ontsnapte uit de tuchtschool om in Parijs op straat te zwerven en uiteindelijk het leven van een prostituee en kleine dievegge te leiden. Op haar achttiende werd ze samen met een vrouwelijke medeplichtige gearresteerd voor een gewapende roofoverval en tot zeven jaar veroordeeld. Haar laatste detentie was in 1963, vier maanden voor diefstal van een fles whisky. En al die tijd schreef ze: tijdens haar puberjaren, tijdens liefde en liefdesverdriet, binnen en buiten de gevangenis – ze schreef.

Het leven is dikwijls de beste film. Het hare eindigde triest, in een ziekenhuis waar ze vermoeid glimlachte tegen Julien voordat ze haar lot in handen legde van een slordige anesthesist. Wat voor dromen gingen schuil achter die zware oogleden, bekroond door een zwart potloodboogje, toen ze werd weggereden – een toekomst met Julien, vrede en voorspoed, erken-

ning? Alles was mogelijk, want eindelijk hadden ze de weg omhoog gevonden. Ze waren getrouwd en hadden de misdaad vaarwel gezegd. Ze verliet de wereld in liefde zoals ze erin geboren was – op een wolk van verwaarlozing.

Sint-Albertine van de ballpoint en het eindeloze wenkbrauwpotlood. Ik leefde in haar wereld. Ik stelde me voor hoe de blauwe rook van haar sigaret rond haar neusgaten kringelde, door haar bloedstroom trok en haar hartkamers bereikte. Ik had te veel last van mijn longen om zelf te roken, maar ik had een pakje Gauloises vertes in mijn rokzak. Ik ijsbeerde door de kamers en wachtte tot mijn schilder me kwam redden uit mijn zelfopgelegde gevangenschap, net zoals zij op Julien had gewacht. Nooit was het wachten zo draaglijk noch de Nescafé zo'n wondermiddel. Ik schiep mijn eigen jargon, geprepareerd door *Het sprongbeen* en uitgebreid door *La Cavale*, haar volgende roman, in het Engels vertaald als *The Runaway*, met een van de mooiste eerste zinnen in de Franse literatuur: 'Ik heb me echt opgetuigd voor mijn aankomst in de bak vanavond: opossumbont en een broek.'

Nadat ik de ene hoop had opgegeven, vond ik een nieuwe in Sam Sheperd. Toen ook wij weer uit elkaar gingen, schreven we onze zwanenzang in de vorm van het toneelstuk *Cowboy Mouth*, en als hommage

aan Albertine noemde ik mijn personage Cavale, een woord dat ontsnapping betekent zoals ze aan het eind van het stuk uitlegt.

Toen ik in 1976 over de wereld reisde, droeg ik *Het sprongbeen* bij me in een klein metalen koffertje vol doorgezwete T-shirts, talismannen en hetzelfde zwarte jasje dat ik zorgeloos provocerend draag op de omslag van *Horses*. Het was een paperbackuitgave van Black Cat met een foto van Marlene Jobert op de omslag. Het kostte 95 cent, ongeveer wat ik voor de hardcover in 1968 had betaald. Ik nam het mee naar Detroit, waar ik mijn eigen ware Julien ontmoette – een gecompliceerde, terughoudende, mooie man die me eerst zijn bruid en later zijn weduwe maakte. Na zijn dood nam ik in 1996 *Het sprongbeen* mee terug naar New York, ingepakt tussen een schat aan bitter-zoete herinneringen.

Onlangs vond ik toevallig voor een reis naar Frankrijk datzelfde exemplaar, maar ik had het hart niet het te openen. In plaats daarvan wikkelde ik het in een oude zakdoek en nam het mee in weer een ander metalen koffertje. Het was of ik Albertine, een geteisterde bloem, onder mijn eenentwintigste-eeuwse versie van doorgezwete T-shirts had liggen. En op een doorwaakte nacht in een hotel in Toulouse pakte ik het opeens uit en begon het weer te lezen, en opnieuw beleefde ik de sprong en de krakende flits van

haar gebroken enkel, en de lichtende koplampen terwijl haar engel haar verschrikte hartvormige gezicht bekeek. Met stille kracht versmolten taferelen uit mijn eigen leven met haar woorden. En daar lag, tussen de vergeelde bladzijden, een oude foto van mijn liefde en in de versleten vouwen een lok van zijn sluike bruine haar – een kostbaar overblijfsel van hem in een overblijfsel van haar.

Geen engelen die voorbijgingen, maar de engelen van mijn leven.

Op een dag zal ik haar graf bezoeken met een thermosfles zwarte koffie, een poosje bij haar blijven zitten en lelietjes-van-dalenparfum op haar grafsteen sprenkelen – in de vorm van een sprongbeen dat Julien er ter herinnering heeft neergezet. Mijn Albertine, wat heb ik haar geadoreerd! Haar grote, glanzende ogen hebben me door de duisternis van mijn jeugd geleid. Ze was mijn gids in de nachten van honderd keer wakker worden. En nu is ze die van u.

HOOFDSTUK I

De hemel was zeker tien meter naar boven geschoven.

Ik bleef zitten, ik had geen haast. Door de klap waren de stenen waarschijnlijk gebroken, mijn rechterhand tastte rond over puin. Ik haalde adem en geleidelijk aan doofde de stilte de neerslag van de sterrenexplosie die nog nakletterde in mijn hoofd. De witte bovenkant van de stenen lichtte zwak op in de duisternis; ik haalde mijn hand van de grond, liet hem over mijn linkerarm glijden, tot aan mijn schouder, naar beneden via mijn ribben naar mijn heupen – niets. Ik was heel, ik kon verder.

Ik kwam overeind. Opeens sloeg ik met mijn neus in de stekels, ik lag languit voorover en besepte dat ik vergeten was ook mijn benen te checken. Dwars door de nacht neurieden bekende, verstandige stemmen: ‘Anne, pas op, je breekt je benen nog!’

Ik ging weer rechtop zitten en begon mezelf opnieuw te betasten. Deze keer vond ik ter hoogte van

mijn enkel een merkwaardige zwelling die klopte onder mijn hand en dikker werd...

Wanneer ik naar het spreekuur ga, dokter, om te proberen me ziek te laten verklaren, wanneer ik u allerlei denkbeeldige pijntjes beschrijf op plekken waarvan ik denk dat ze onbereikbaar zijn; wanneer ik jullie kruidenthee op bed moet brengen, zusjes, op de vlugge voetjes van de modelhelpster, terwijl ik jaloezers ben op jullie maag die in de war is... Allemaal afgelopen – nu gaan jullie mij verzorgen, jullie of anderen, ik heb een gebroken poot.

Ik keek omhoog, naar de top van de muur waar die wereld slapend achterbleef: ik heb gevlogen, schatjes! Ik heb gevlogen, gezweefd en een lang, heerlijk moment rondgecirkeld, een eeuw. En nu zit ik hier, verlost van daarboven, verlost van jullie.

Vanmiddag zat ik nog boordevol atropine en had ik benzine in mijn dijen gespoten. Nu Rolande vrij was, had ik namelijk absoluut geen zin om te wachten tot zij terugkwam om me te halen: ik probeerde voor elkaar te krijgen dat ze me naar het ziekenhuis zouden brengen, waar het gemakkelijker zou zijn me op te pikken en de dagen sneller verpulveren.

‘Je ziet helemaal groen!’ zegt de leidster ’s avonds.

‘Ik zal wel langs de muur gestreken zijn,’ zeg ik en voel hoe mijn wangen lijkbleek worden terwijl ik me in bochten wring om te proberen de achterkant van mijn blouse te zien. Ze waren net bezig de muren van de eetzaal te verven, één muur geel, één muur

blauw, twee muren groen en de vensterbanken oranje om de zon weer te geven.

‘Nee, jijzelf bent groen, JIJ! Je gezicht! Voel je je niet goed?’

Maar ik heb geen tijd gehad van mijn eerste kruidenthee te genieten; de glooiende helling aan de andere kant van de muur, achter de poort, zal ik niet af gaan. Ik sprong liever. Zo ben ik ook beneden, niet ver van de weg, daar moet ik heen; ze zullen me immers niet op twee meter van de muur komen oppikken, toch?

De plek en de avond waarop ik Rolande weer zal zien zijn nog ver weg – eerst moet ik die bult waardoor ik niet kan lopen naar de weg slepen... Twee, drie keer probeer ik mijn hiel neer te zetten: een bliksemflits schiet door mijn been.

Omdat mijn voeten dus nutteloos zijn, beweeg ik me voort op mijn ellebogen en knieën. Ik kruip twintig meter, ik stuit op struiken, ik ga terug naar de stenen om te proberen me te oriënteren.

Er moet weer een eeuw verstreken zijn, ik vind niets terug.

Mijn onderbeen is verkrampd, voet en been staan haaks op elkaar; ik sjouw het mee als een dood gewicht dat naar beneden hangt en omklapt in het steengruis en de klauwen van de struiken. De nacht is ondoordringbaar duister. De laatste maanden keek ik daarboven steeds naar het kreupelhout langs de snelweg dat zo dichtbij was en ik wist zeker dat ik de

weg erheen met mijn ogen dicht zou vinden: mijn plannen gingen nog niet die kant uit, maar toch baande een voortdurende verleiding om te springen en te vluchten zich als vanzelf een weg. En terwijl ik glimlachte naar de kudde meisjes die kouwelijk rond de leidster troepte, terwijl ik in mijn zak in de hand kneep die Rolande erin had laten glijden, vloog ik langs de stenen naar beneden en kwam weer over-eind, hihaho, spottend en gereinigd...

En zo langzaam mogelijk liepen we terug naar de lichten. De hand van mijn vriendin liet ik in mijn zak, en ik zocht in de hare door de stof heen naar de ritmische beweging van haar gewricht, Rolande, ik voel je been lopen... En we stikten van het lachen onder de jas, en het paviljoen met zijn verlichting legde tot de volgende dag beslag op onze dromen.

Ik kruip. Mijn ellebogen worden smerig, ik bloed modder, doornen doorboren me als ik door struikgewas kom, alles doet pijn, maar ik moet doorgaan, in elk geval tot dat licht ginds, een huis dat wijst op de weg... tussen mij en het licht staat een hek waar ik tegenaan val – ik lig hier goed, op mijn rug, met gesloten ogen en ontspannen armen... Dan pikken ze me maar slapend op. Ik zal deze rust moeten betalen met onderwerping, met nieuwe pijn, ik ben te gronde gegaan en daar blijf ik. Misschien zal de muur mijn val volgen en me bedelven.

Ik ben overeind gekomen, op mijn knieschijven, ik ga om het hek heen. Een knie, een elleboog, een

knie, een elleboog... het gaat wel, ik wen eraan. Ik droom dat ik opnieuw begin, dat ik de tijd neem: in plaats van me als een idioot naar beneden te storten, klim ik langs de muur omlaag door me vast te houden aan de stenen en mijn handen los te laten zodra mijn voet de leegte voelt, ik probeer een zachte plek voor mijn landing uit te zoeken, een plek waar dik, verend gras groeit...

Ik passeer de villa waar de lamp nog steeds helder brandt; ik druk me helemaal tegen de muur, in het gras van de berm, elleboog, knie, elleboog... daar is de weg, glanzend en in tweeën gedeeld door de gele streep. Op het trottoir staat een metalen tent, reclame voor een benzinemerik – ik klamp me eraan vast, het ijzeren bord rammelt, hier begin ik met liften... Nee, Parijs is de andere kant op, oversteken. De eerste stap is roodgloeiend ijzer, de tweede gelatine, ik stort in elkaar op de gele streep, de eerste de beste wielen zijn voor mij... Daar komt hij, het is een vrachtwagen: hij rijdt mijn kant op en hij zal flarden van mij, klevend aan zijn wielen, naar Parijs brengen. Ik kijk in zijn grote gele ogen. Hij komt op me af.

Een paar meter voor me wordt het stuur omgegooid, de vrachtwagen rijdt de berm in en stopt. Ik hoor de remmen zuchten, dan slaat het portier dicht en naderen voetstappen. Ik blijf met gesloten ogen uitgeteld liggen.

‘Meisje...!’

Vingers raken me aan, betasten me aarzelend en ongerust.

Ik zeg: ‘Haalt u me alstublieft van de weg... Hou me vast, ik heb een gebroken been, denk ik.’

De vrachtwagenchauffeur ondersteunt me naar de treeplank van zijn wagen. Ik ga erop zitten en trek mijn onderbeen in de schaduw. Ik wil er niet naar kijken. Een lantaarnpaal in de buurt belicht mijn rechtervoet: die zit vol aarde, modder droogt rond mijn zwarte nagels en reikt in dikke ringen tot mijn knie vol schrammen waaruit bloedpareltjes druipen. Met mijn handen in mijn zakken trek ik mijn jas dichter om me heen: het is het enige wat ik aanheb en ik begin het koud te krijgen, koud tot in mijn hart.

‘Hebt u een sigaret voor me?’

De kerel haalt zijn Gauloises tevoorschijn en geeft me vuur. In het licht van de lucifer zie ik zijn gezicht, het gezicht dat vrachtwagenchauffeurs ’s nachts hebben: glimmende huid, beginnende stoppelbaard en die verformfaaide, starende uitdrukking.

‘Wat is er gebeurd?’

‘Ik... nou ja! Zoals ik er nu aan toe ben, kan me niets ergers gebeuren. Bent u hier bekend?’

‘Ik rijd dit traject drie keer per week, ja.’

Ik wijs naar het zijweggetje, waar het licht van de villa het enige baken is in een vage warboel van bomen en metselwerk.

‘Dus u weet waarschijnlijk wat daarginds is...’

‘Eh... ja. En jij komt daarvandaan...?’

‘Ja, daarnet. Nou ja, een halfuur, een uur gele-

den... Ze zullen me nog niet zoeken. O, neemt u me alstublieft mee naar Parijs. U zult er geen last mee krijgen, echt waar. In Parijs zet u me gewoon af en ik red me verder wel alleen.'

De man denkt lang na, en zegt dan: 'Ik zou je best willen helpen, maar... met dat been, je moet begrijpen...'

'Alleen maar naar Parijs, meneer, meer vraag ik niet. Ik zal er nooit over praten, wat er ook gebeurt. Geloof me maar.'

'Ik geloof je wel. Maar jij kunt niets voorkomen. "Zij" hebben wegen die wij niet hebben. Ik heb een vrouw en kinderen, ik kan het niet doen.'

Ik omklem mijn enkel met twee handen en zet me van achteren af tegen de cabine in een poging over-eind te komen.

'Goed, laat me dan maar hier. Het enige wat ik u vraag is om "ze" niet bij het eerstvolgende gehucht te waarschuwen. Vergeet dat we elkaar hebben gezien, laat uw...'

Ik was van plan te zeggen 'Laat uw hart spreken', maar opeens besef ik hoe belachelijk die woorden zijn, de smaak van de sigaret die bijna op is, en de tien minuten die de man aan me heeft besteed.

'Wacht even,' zegt hij, 'ik kan toch wel iets verzinnen, een auto voor je aanhouden bijvoorbeeld – een gewone burger neemt je misschien wel mee... ik verzin gewoon een of ander verhaal...'

Hij doet maar. Het enige wat ik wil is dat been

amputeren en slapen, slapen tot het weer aangroeit, en lachend om mijn droom wakker worden. Onlangs schreef Cine me: ‘Liefje, ik heb een nachtmerrie gehad: jij was heel erg gevallen, van heel hoog, er kwam bloed uit je oren en ik kon helemaal niets doen, niets anders dan huilen... Toen ik wakker werd, heb ik je foto gepakt en een zucht van verlichting geslaakt omdat het niet waar was en ik je weer zou zien, zoals elke ochtend, fris als een hoentje op weg naar de keuken met je grote melkpan...’

Wat hebben we gelachen, Rolande en ik, toen we dat lazen! Cine, mijn vriendin van vorig jaar die nog steeds van plan was om alles voor mij te laten schieten, terwijl ik haar al compleet vergeten zou hebben zonder die onophoudelijke stroom compacte, heel klein opgevouwen briefjes die een welwillend neutraal meisje me bijna dagelijks bracht... Cine! Ik had schoon genoeg van haar zekerheden, haar bezitterige buien, van het brandmerk dat ze dacht op mij te hebben achtergelaten, van haar moederlijkheid, mijn grote meid, mijn kleintje.

Cine had ik in een trein ontmoet. Mannen en vrouwen deelden de coupé, in twee duidelijke groepen; de mannen zongen, de vrouwen zwegen of huilden. Ik zat met mijn neus tegen de ruit gedrukt en keek hoe Parijs verdween, hoe de contouren vervaagden achter het driedubbele scherm van de vuile ruit, de regen en mijn tranen.

‘Niet huilen...!’